

Ústava zaručuje svobodu náboženství, přičemž ostatní zákony a zásady přispívají k všeobecně svobodnému vyznávání náboženství.

Vláda všeobecně uznává náboženskou svobodu v praxi. Během sledovaného období nedošlo k žádné změně ve stavu respektování náboženské svobody vládou.

Byla hlášena jistá zneužívání nebo diskriminace společností na základě náboženské příslušnosti, víry nebo praxe. V rámci určitých částí populace byly hlášeny občasné antisemitické činy a výroky.

Vláda USA projednává náboženskou svobodu s vládou v rámci své všeobecné politiky podpory lidských práv. Snahy vlády USA se soustřeďují hlavně na podněcování vlády a náboženských seskupení, aby řešily restituční nároky na majetek náboženských organizací a jejich registraci.

Oddíl I. Náboženská demografie

Česká republika má rozlohu 30 442 čtverečních mil a 10,5 milionu obyvatel. Populace je většinou homogenní s dominantní křesťanskou tradicí. Částečně v důsledku vlády komunistů od roku 1948 do roku 1989 se však většina obyvatel necharakterizuje ve smyslu členství v nějaké organizované církvi. V průzkumu veřejného mínění Střediska empirických výzkumů (STEM) z roku 2009 uvádělo 32 procent respondentů, že věří v Boha, zatímco 38 procent se charakterizovalo jako ateisté. Pouze 25 procent občanů mladších 29 let uvádělo, že věří v Boha. Podle agentury STEM poklesl počet věřících o 5 procent ve srovnání s údaji průzkumu z doby před 15 lety. Obdobně v průzkumu Centra pro výzkum veřejného mínění (CVVM) z roku 2007 55 procent občanů vyjádřilo obecnou nedůvěru v náboženské skupiny a pouze 28 procent respondentů uvedlo, že těmto skupinám věří. Po „sametové revoluci“ z roku 1989 došlo k obnově zájmu o náboženství, avšak počet osob, které se hlásí k nějaké náboženské víře nebo k účasti na činnosti organizované církve od té doby ve všech regionech země trvale klesalo.

Podle desetiletého sčítání obyvatel z roku 2001 je v zemi 3,3 milionu věřících. Dvacet sedm procent obyvatel se hlásí k římsko-katolické církvi, 3 procenta k protestantským církvím, 1 procento k české husitské církvi a 2 procenta k ostatním náboženským skupinám. Pět procent obyvatel navštěvuje katolické bohoslužby pravidelně a většina z nich žije v moravských diecézích, olomoucké a brněnské.

Jedno procento obyvatel jsou praktikující protestanti. V roce 2004 byl islám zaregistrován jako oficiálně uznávané náboženství, přičemž vedoucí osobnosti místní muslimské komunity odhadují, že v zemi žije několik tisíc muslimů. V zemi jsou celkem dvě mešity, v Brně a v Praze, a modlitebny jsou roztroušené v celé zemi. Větší část tradiční Židovské obce, která čítala přibližně 100 000 osob před nacistickou okupací dnešní České republiky, byla vyvražděna během holocaustu. Oficiálních členů Židovské obce je zaregistrovaných přibližně 3 000.

Oddíl II. Stav uznávání náboženské svobody vládou

Právní / politický rámec

Ústava zaručuje svobodu náboženství, přičemž ostatní zákony a zásady přispívají k všeobecně svobodnému vyznávání náboženství.

Za náboženské záležitosti je zodpovědný Odbor církví na Ministerstvu kultury. Všechna náboženská seskupení zaregistrovaná u Ministerstva kultury mají nárok na daňové úlevy a vládní subvence, i když některá odmítají státní podporu ze zásadních důvodů jakožto projev nezávislosti.

Vláda dodržuje následující náboženské svátky jakožto národní svátky: Velikonoční pondělí, Štědrý den, 1. svátek vánoční a 2. svátek vánoční.

Zákon o náboženské svobodě a postavení církví a náboženských organizací z roku 2002 vytvořil dvojúrovňový systém registrace náboženských organizací. Pro registraci na první (nižší) úrovni musí mít náboženské seskupení aspoň 300 dospělých členů s trvalým bydlištěm v zemi. Registrace na první úrovni umožňuje omezené daňové úlevy; kromě toho ukládá každoroční ohlašovací povinnosti, jakož i 10-leté čekací období před tím, než může organizace požádat o registraci na druhé úrovni. Pro registraci na druhé úrovni, která dává organizaci právo na podíl státního financování, musí mít náboženské seskupení počet členů, doložený podpisy, ve výši nejméně 0,1 procenta obyvatel země.

Existuje 31 státem uznávaných náboženských organizací. Evangelická církev Nová naděje, která si podala žádost v říjnu 2008, byla zaregistrovaná v září 2009. Žádost podaná evangelickou církví Slovo života v březnu 2009 byla zvažovaná na konci sledovaného období.

Pouze duchovní registrovaných organizací druhé úrovně mohou oficiálně vykonávat uznávané svatební obřady a sloužit jako duchovní osoby v armádě a ve

vězení, i když vězni jiných náboženských seskupení mohou přijímat návštěvy svých příslušných duchovních. Náboženská seskupení zaregistrovaná do roku 2002, jako například malá Židovská obec, nemusí splňovat podmínky pro registraci druhé úrovně. Neregistrovaná náboženská seskupení nesmí zákonně vlastnit společný majetek, ale často utvářejí zájmová občanská sdružení, aby spravovala svůj majetek do té doby, než budou schopna splnit podmínky pro registraci. Vláda nezasahuje do tohoto typu předběžného řešení ani mu nebrání. Neregistrovaná náboženská seskupení se jinak mohou svobodně shromažďovat a konat bohoslužby podle své volby.

Náboženské organizace dostávají od vlády přibližně 70 milionů USD (1,4 miliard CZK) ročně. Tyto fondy se poměrně rozdělují mezi 17 náboženských organizací, které mají registraci druhé úrovně, a rozhodly se přijmout státní pomoc na základě počtu členů kléru. Z tohoto obnosu se přibližně 65 milionů USD (1,3 miliardy CZK) používá na platy kléru. Zbytek jde na správu církví a údržbu majetku církví.

Nový trestní zákoník, platný od ledna 2010, potvrzuje ustanovení předchozího zákoníku, co se týče trestných činů páchaných z nenávisti. Zakazuje popírání holocaustu a ukládá trest odnětí svobody na dobu od šesti měsíců do tří let za veřejné popírání, zpochybňování, schvalování nebo snahu o ospravedlnování nacistické genocidy. Tento zákon také zakazuje podněcování k nenávisti na základě náboženského vyznání a ukládá tresty odnětí svobody na dobu až tří let. Zákon z roku 2004 ustanovuje 27. ledna jako Den památky obětí holocaustu v zemi.

Misionáři musí získat povolení k dlouhodobému pobytu a pracovní povolení, pokud chtějí v zemi zůstat déle než 90 dní. Pro náboženské pracovníky neexistuje žádná speciální vízová kategorie; cizí misionáři a klérus musí splnit podmínky pro standardní pracovní povolení, i když jejich činnost je svou povahou přísně duchovní nebo dobrovolná. Misionáři z členských zemí EU nepotřebují povolení.

Z 31 registrovaných církví jich 10 má povolení od Ministerstva kultury (podle zákona o svobodě vyznání z roku 2002) vyučovat náboženství ve státních školách. Podle tohoto ministerstva, i když náboženská výuka je ve veřejných školách volitelná, ředitelé škol musí zavést volitelné vyučování náboženství, pokud je v jedné třídě alespoň sedm studentů stejného náboženského seskupení, kteří si vyžádají takovou výuku.

Omezení náboženské svobody

Vláda všeobecně uznává náboženskou svobodu v praxi. Během sledovaného období nedošlo k žádné změně ve stavu respektování náboženské svobody vládou.

V květnu 2010 se prezident Klaus a pražský arcibiskup Duka, primát katolické církve v zemi, dohodli, že ukončí soudní pře týkající se vlastnictví katedrály sv. Víta. Podle této dohody bude katolická církev spravovat katedrálu jako metropolitní kostel a stát zajistí potřebnou materiální pomoc. Dohoda vyžaduje, aby katolická církev stáhla soudní žalobu, kterou podala k Ústavnímu soudu v květnu 2009. Dohoda také upravuje vytvoření sedmičlenné rady, která bude mít dozor nad péčí o tento chrám. Jejími členy jsou čtyři klíčoví ústavní činitelé – prezident, předsedové obou komor parlamentu a premiér, stejně jako pražský arcibiskup, probošt metropolitní kapituly a primátor města Prahy.

Vláda pokračuje ve svých snahách o řešení problémů restituce komunálního církevního majetku. Židovské nároky se datují do období nacistické okupace v době Druhé světové války, zatímco katoličtí představitelé uplatňují nároky na majetek, který jim byl zabaven minulým komunistickým režimem. Parlament se do květnových parlamentních voleb z roku 2010 nedohodl na schválení návrhu vládního zákona o církevní restituci předloženého v dubnu 2008. Tento proces tudíž bude muset být započat znovu po sestavení nové vlády.

Od roku 1989 vrátila vláda na základě nařízení většinu státem vlastněného majetku, který si nárokovala Federace židovských obcí; město Praha a mnoho jiných obcí přijalo obdobný přístup. V roce 1994 stanovila Federace židovských obcí 202 komunálních majetků jakožto nejvyšší prioritu restitucí, i když jinak měla více než 1 000 potenciálních majetkových nároků. Z těchto 202 případů bylo 80 vyřešeno a Židovská obec souhlasila s tím, že nároků na zbývající případy se vzdá. Po zveřejnění doporučení Rychetského komise z června 2000 schválil parlament zákony, které opravňují vládu k předání přibližně 200 dalších majetků do vlastnictví Židovské obce. Dva právní spory probíhající v Brně před ukončením sledovaného období se týkaly majetků ve vlastnictví Ministerstva vnitra a Ministerstva práce a sociálních věcí.

V roce 2000 schválil parlament zákon umožňující vládě vrátit Židovské obci více než 60 uměleckých děl z Národní galerie a odhadovaných 7 000 uměleckých děl ve vlastnictví vlády jednotlivým židovským občanům a jejich dědicům. Z uměleckých děl náležejících náboženské obci byla vrácena všechna kromě dvou. Z uvedených 7 000 děl náležejících soukromým osobám bylo na konci sledovaného období navraceno méně než 1 000 kusů. Hlavní překážky v řešení těchto nároků byly praktické (vysledování vlastnictví nebo případů bez přežívajících dědiců). V roce

2006 vláda tento zákon prodloužila bez omezení, aby umožnila soukromým osobám podat si nároky na umělecká díla, která jsou vlastnictvím státu, kdykoli v budoucnosti.

Nadační fond obětem holocaustu, který obdržel 15 milionů USD (300 milionů CZK) od státu v roce 2001, i nadále pomáhá při zachování obecního majetku, vzdělávacích programech a sociální podpoře obcí. Z těchto prostředků podporuje fond různé projekty sociální podpory. V roce 2008 například fond přispěl 300 000 USD (šest milionů CZK) institucím poskytujícím zdravotní péči přibližně 500 osobám, které přežily holocaust. (Poznámka: vzhledem k tomu, že přihlášky byly podávány teprve od roku 2001, se počet těchto osob snížil z přibližně 2 500 na o něco více než 500).

Ministerstvo kultury sponzoruje nábožensky orientované kulturní činnosti prostřednictvím grantového programu. V roce 2009 na něj ministerstvo poskytlo 185 000 USD (3,7 milionu CZK). Ministerstvo podpořilo během sledovaného období některé ekumenické činnosti, včetně ekumenického setkání Modlitby pro vlast na hoře Řípu.

V zemi nebyli hlášeni žádní vězni nebo zatčené osoby z náboženských důvodů.

Nucené náboženské konverze

Nebyly hlášeny žádné nucené náboženské konverze.

Oddíl III. Stav uznávání náboženské svobody společností

Byla hlášena jistá zneužívání nebo diskriminace společností na základě náboženské příslušnosti, víry nebo praxe, odrážející reziduální antisemitismus. Prominentní představitelé společnosti však podnikli pozitivní kroky k prosazování náboženské svobody.

V zemi existovalo malé, ale vytrvalé a poměrně dobře organizované hnutí extrémní pravice s antisemitskými názory. Antisemitismus také přetrvával mezi ostatními částmi populace, včetně neonacistických seskupení a islamistických extremistů. Všeobecně jsou veřejné projevy antisemitismu vzácné a veřejné orgány provádějí důsledné vyšetřování a stíhání osob popírajících holocaust.

Během sledovaného období nebyly hlášené žádné násilné antisemitistické incidenty proti osobám v zemi; byly však hlášeny ojedinělé škody na majetku, jiné

typy vandalismu a nenávistné projevy. V roce 2009 vláda zaznamenala 48 trestných činů s antisemitistickými motivy. Federace židovských obcí ohlásila 28 antisemitistických incidentů.

Policie uzavřela vyšetřování škod na Památníku obětem holocaustu, ke kterým došlo v lednu 2009 v Teplicích, pro nedostatek důkazů. V Teplicích však byly zavedeny čtvrtletní schůzky představitelů městské samosprávy, místní policie a představitelů místní Židovské obce, aby sledovaly a analyzovaly situaci.

Činnosti seskupení, jako jsou Národní odpor a Autonomní nacionalisté, byly charakterizované rasistickými, xenofóbními, antisemitistickými a antimuslimskými postoji, stejně jako popíráním holocaustu a rozšiřováním nacistické propagandy.

Plán brněnské muslimské obce na vybudování druhé mešity ve městě vedl k protestům, včetně malé demonstrace Národní strany v srpnu 2009. Místní vedení centristické Křesťanské demokratické strany se také postavilo proti tomuto plánu.

Mezi neonacisty mimo vězení a neonacistickými vězni odsouzenými za rasově motivované trestné činy došlo k vybudování volné sítě. Osoby mimo vězení zasílali dárky a dopisy vězňům. Tato síť podpůrců, která si říká Váleční zajatci, sestávala i ze skupiny žen, Jednoty žen odporu.

Extremistické projevy v politické debatě byly vzácné. Dvě malé okrajové strany (Národní strana a Dělnická strana), z nichž žádná nebyla zastoupená v parlamentu, však vydávaly extremistická prohlášení. V březnu 2009 zamítnul Nejvyšší správní soud žádost vlády o zákaz Dělnické strany. Po násilných útocích pravicových extremistů proti etnickým menšinám v září 2009 podala vláda podrobnější žádost o tento zákaz, a v únoru 2010 Nejvyšší správní soud Dělnickou stranu zakázal.

Bylo hlášeno několik neonacistických koncertů. Ministerstvo vnitra pokračovalo ve svých snahách proti neonacistům, což zahrnovalo sledování jejich činností, úzkou spolupráci s policejními jednotkami v sousedních zemích a soustředěné snahy o zamezení nepovoleným koncertům a setkáním neonacistických seskupení. Policie intervenovala při několika incidentech, kdy došlo k nenávistným výrokům. Kvůli policejním intervencím počet neonacistických koncertů poklesl z 34 v roce 2008 na 18 v roce 2009. Zatčení několika klíčových neonacistů ve druhé polovině roku 2009 donutilo místní organizátory neonacistických koncertů k tomu, aby je organizovali mimo zemi, většinou v pohraničních oblastech Slovenska a Polska.

V květnu 2010 schválila vláda strategii pro boj proti extremismu, která zdůrazňuje důležitost preventivních opatření, zejména vzdělávacích.

Oddíl IV. Vládní politika USA

Vláda USA projednává náboženskou svobodu s vládou v rámci své všeobecné politiky podpory lidských práv. Snahy vlády USA v oblasti náboženských záležitostí se soustřeďují hlavně na podněcování vlády a náboženských seskupení, aby řešily restituční nároky na majetek církví a registraci náboženských organizací.

Představitelé vlády USA i nadále vládě a náboženským seskupením zdůrazňují důležitost restitucí (nebo spravedlivých a přiměřených kompenzací v situacích, kdy navrácení majetku již není možné) v otevřených případech týkajících se majetku nezákonně odňatého obětem holocaustu, Židovské obci a církvím. Představitelé velvyslanectví [USA] se zúčastnili několika schůzek s představiteli Ministerstva kultury, katolické církve a Federace židovských obcí ohledně restitučních záležitostí. Představitelé velvyslanectví také reagovali na individuální žádosti česko-amerických obětí holocaustu o pomoc při hledání možností kompenzací.

Velvyslanectví udržovalo úzké vztahy s Kanceláří prezidenta, Ministerstvem zahraničních věcí a Ministerstvem kultury, představiteli různých náboženských seskupení a nevládních organizací. Představitelé velvyslanectví se při několika příležitostech setkali s představiteli Ministerstva kultury, aby s nimi prodebatovali zákon o registraci náboženských organizací, stejně jako s představiteli menších náboženských seskupení, na něž má tento zákon vliv, včetně místní muslimské obce. Po konferenci o osudu majetku obětí holocaustu z roku 2009 v Praze se Ministerstvo zahraničí USA a představitelé velvyslanectví USA zúčastnili následných jednání o zásadách restitucí nemovitého majetku zabaveného v období holocaustu. Po déletrvajících jednáních se Česká republika stala jednou ze 43 zemí, které v červnu 2010 přijaly Pokyny a osvědčené postupy pro restituci majetku z období holocaustu v Praze.

Velvyslanectví a další pracovníci Ministerstva zahraničí USA spolupracovali úzce s Evropským institutem odkazu šoa se sídlem v Praze, organizací ustavenou po červnové konferenci z roku 2009, aby monitorovali pokrok v oblastech uvedených v Terezínské deklaraci (životní podmínky osob, které přežily holocaust, nemovitý majetek, odcizené umělecké předměty, judaica, vzdělání a připomínání holocaustu) a vytvořili webovou platformu pro shromažďování a sdílení informací o záležitostech týkajících se holocaustu.